

ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANI NECDET DARICIOĞLU'NUN AÇIŞ KONUŞMASI

Sayın Cumhurbaşkanım;

Anayasa Mahkemesi'nin 28. Kuruluş Yıldönümünü kutlama törenini yüksek huzurlarınızla onurlandırmanız mutluluğumuzu artırmıştır.

28 yıl bir Devlet kuruluşu için elbette kısa sayılacak bir süredir. Ancak, bu yıl 67. yıldönümünü kutlayacağımız Cumhuriyet rejimi içindeki yeri gözleendiğinde, geçen 28 yılın anlam ve önemi somut olarak belirlemekte, Türk Anayasa Mahkemesinin, Cumhuriyet döneminin son 28 yılı içinde gerçekten çok başarılı hizmetler verdiği açıkca görülmektedir.

Hukuk devletin gelişmesinde en önemli aşamayı oluşturan anayasa yargısı; yasaların ve kimi yasama işlemlerinin Anayasaya uygunluğunun yargı yoluyla denetlenmesi işlevidir. Bu işlev, koşulları gerçekleştiğinde, yasama organını anayasal sınırlar içinde tutma, böylece insan hak ve özgürlüklerini yasama organına karşı da koruma zorunluluğundan kaynaklanan toplumsal gereksinmelerin ürünüdür.

Anayasaya uygunluk denetimini sistem olarak benimseyen ülkeler arasında, denetim organlarının kuruluşu ve denetim yöntemleri açısından kimi ayrılıklar gözlenmesine karşın, bu ülkelerin, Anayasanın bağlayıcılığı ve hukukun üstünlüğü ilkesini yaşama geçirmeyi amaç edindiklerinde ve aynı amaç doğrultusunda birleştiklerinde kuşku bulunmamaktadır.

1924 Anayasasının «Teşkilât-ı Esasiye Kanununun hiç bir maddesi, hiç bir sebep ve bahane ile ihmal veya tatil olunamaz. Hiç bir kanun Teşkilât-ı Esasiye Kanununa münafi olamaz.» biçimindeki 103. maddesi hükmüne karşılık, bu dönemde, yasaların Anayasaya uygunluğunun denetlenmesini öngören bir kurala Anayasa'da yer verilmemiştir. Öğretide tartışma alanı bulan konu, kimi yerel mahkemelerin olumlu doğrultuda karar vermelerine karşın, yüksek mahkemelerin genellikle bu görüşü benimsememeleri nedeniyle Anayasaya uygunluğun yargısal denetimi içtihat yoluyla da gerçekleştirilememiştir.

Türkiye'de sorun, ilk kez, yasaların Anayasaya uygunluğunun yargı yoluyla denetlenmesini kapsamlı biçimde düzenleyen 1961 Anayasası ile kesin çözüme bağlanmıştır. 1924 Anayasası döneminde, parlamento çoğunluğuna dayanılarak sıkça sergilenen otoriter yönetim eğilimlerine karşı duyulan toplumsal tepkiler ve Anayasa Mahkemesi'nin, hukuk devletinin güvencesi ve vazgeçilmez ögesi olacağı inancı, kanımızca, sözkonusu gelişmelerin başlıca etkenleri arasında yer almaktadır.

1961 Anayasası'nın 148. maddesi uyarınca 22.4.1962 gününde kabul edilerek 25.4.1962 günlü Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle aynı gün yürürlüğe konan 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un yürürlük tarihi, daha sonra, 1982 Anayasası'nın 149. maddesi uyarınca yürürlüğe konan 10.11.1983 günlü, 2949 sayılı Yasa'nın 58. maddesiyle Anayasa Mahkemesi'nin «Kuruluş Günü» sayılmış ve her yılın Nisan ayının 25. gününün, «Kuruluş Yıldönümü» olarak törenlerle kutlanması öngörülmüştür.

Bu yıl, Şeker Bayramı nedeniyle, Anayasa Mahkemesinin 28. Kuruluş Yıldönümünü, zorunlu olarak, bugün kutlamaktayız.

Anayasa Mahkemesinin önde gelen ağırlıklı görevi, yasaların, yasa gücünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün şekil ve esas bakımlarından; Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil bakımından Anayasaya uygunluğunu denetlemektir.

1961 ve 1982 Anayasaları, normun yürürlüğe girmesinden önce yapılan ve ön denetim adı verilen önleyici denetim türünü benimsemiş. Anayasa Mahkemesini, normun yürürlüğe girmesinden sonraki dönemde kullanılan düzeltici denetim yetkisiyle donatmıştır.

Ancak, Anayasa'nın 174. maddesi, bu maddede sayılan sekiz İnkılâp Yasasını; Geçici 15. maddesi ise Milli Güvenlik Konseyi döneminde çıkarılan yasaları Anayasaya uygunluk denetiminin kapsamı dışında bırakmıştır. 1961 Anayasası'nın 153. ve Geçici 4. maddelerinde de aynı doğrultuda koruma hükümleri yer almaktaydı.

Öte yandan, yasa gücünde kararnameler de genel kural olarak Anayasa Mahkemesinin denetimine bağlı oldukları halde, Anayasa'nın 148. maddesi, olağanüstü durumlarda, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan yasa gücünde kararnameleri; Geçici 15. maddesi ise, bu maddede öngörülen dönem içinde çıkarılanları, genel kuralın istisnaları olarak kabul etmiştir. Ayrık durumlarla ilgili bilimsel değerlendiri-

melerin tartışma ortamını sürekli gündemde tutacağı düşünülmektedir.

Bir yasanın, yasa gücünde kararnamenin ya da Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün esas bakımından Anayasaya aykırılığı, içeriklerinin Anayasanın kural ve ilkeleriyle uyumlu olmaması, onlara ters düşmesi, onlarla çatışması demektir.

Yasaların kabulüne etken olan nedenler, genelde, Anayasayla sınırlı olarak, yasama organının takdir hakkı kapsamına girmektedir. Bu bakımdan, Anayasanın, yasal düzenlemelerin sebeplerini ayrıık olarak belirlediği durumlarda, örneğin, savaş nedeniyle yeni seçimlerin yapılmasına olanak bulunmadığında, Türkiye Büyük Millet Meclisince seçimlerin bir yıl geriye bırakılabileceğini öngören 78. maddesinin açık ifadesi karşısında, «savaş»tan başka bir nedenle seçimlerin geriye bırakılması yolundaki düzenleme, bu işlemin Anayasaya uygunluğunu «sebeb» ögesi açısından tartışmalı duruma getirebilecektir.

Anayasa'nın, yasaların amacını özel olarak belirtmediği durumlarda yasama organının takdir yetkisi, ancak Anayasa'nın 5. maddesinde yer alan «Devletin temel amaç ve görevleri» ve bütün kamusal işlemlerin nihaî amacını oluşturan «kamu yararı» ile sınırlı olacaktır. Bu nedenlerle örneğin, Anayasa'nın 13. maddesinde ya da belli temel hak ve özgürlüklerle ilgili maddelerinde açıklanan amaçlar dışındaki sınırlamaları içeren yasalar «amaç» ögesi yönünden Anayasaya uygun düşmeyecektir. Soruna «kamu yararı» açısından bakıldığında, kavramın esnek ve subjektif niteliği gözetilerek, yasama organının salt kamu yararı dışında bir amaçla hareket ettiğinin kesinlikle saptanamaması halinde düzenlemenin kamu yararı amacıyla gerçekleştirildiğini kabul etmek gerekecektir.

TC Anayasası yasa alanını «konu» yönünden sınırlandırmadığı için, Anayasaya aykırı olmamak koşuluyla her konu düzenleme alanına sokulabilecektir. Başka bir deyişle, Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesi dışında, Yasa Koyucunun bu alandaki takdir yetkisini sınırlayan bir neden yoktur.

1982 Anayasası 1961 Anayasasından farklı olarak şekil denetimini ni önemli ölçüde kısıtlayan kurallara yer vermiştir. Büyük olasılıkla, 1961 Anayasasının oldukça geniş kapsamlı bir şekil denetimini öngörmüş ve bu yönden iptal yoluna sıkça ve çokca başvurulmuş olmasından kaynaklanan yeni düzenleme, 1982 Anayasası'nın 148. maddesinin açık anlatımına göre, yasaların şekil bakımından denetlenmesini,

son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği koşuluna uyulup uyulmadığı hususlarıyla sınırlamıştır. Konu, şekil denetiminin anlam ve içeriği bakımından, bilim çevrelerini sürekli meşgul edecek derecede önem taşımaktadır. Yasa gücünde kararnamelere ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne ilişkin şekil denetiminde söz konusu kısıtlamalara yer verilmediğini, Anayasa Mahkemesinin, bu tür düzenlemeleri serbestçe denetleyebileceğini belirtmekle yetiniyorum.

Anayasada belirtilen organların, mahkemelerde bakılmakta olan herhangi bir dava ile ilgili olmaksızın, kimi yasama işlemleri aleyhinde Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya açtıkları dava üzerine yürütülen, somut bir dava ya da olaya dayandırılmamış olması nedeniyle «soyut norm denetimi» olarak da adlandırılan «iptal davası» yanında;

Görölmekte olan bir davada karar verilebilmesinin, o davada uygulanacak hukuk normlarının Anayasaya uygun olup olmamasına bağlı bulunduğu durumlarla ilgili değişik bir denetim türü niteliği taşıyan, somut bir dava veya olaya dayandırıldığı için «somut norm denetimi» adıyla da anılan «itiraz» yahut «defi» yolu 1961 ve 1982 Anayasalarının kimi ayrılıklarla benimsedikleri sistemlerdir.

Anayasa'nın 150. maddesi uyarınca, Anayasaya aykırılık savıyla doğrudan doğruya açılan iptal davaları sonunda yahut bakılmakta olan bir davada uygulanacak hukuk normlarını Anayasaya aykırı gören ya da taraflardan birinin öne sürdüğü aykırılık savını ciddi bulan Mahkemenin, Anayasa'nın 152. maddesi gereğince Anayasa Mahkemesi'ne başvurusu üzerine verilen iptal kararları herkese etkili, herkes için sonuç doğuran kararlardır.

1982 Anayasası, Anayasa Mahkemesine, «olayla sınırlı ve yalnız tarafları bağlayıcı» kararlar verme yetkisi tanımamıştır. 1961 Anayasası'nın 152. maddesi, somut norm denetiminde, Anayasa Mahkemesini, herkes için geçerli ya da «olayla sınırlı ve yalnız tarafları bağlayıcı» olarak iptal kararı verme yetkisiyle donatmıştı. Ancak bu yetki, bir yasa kuralının belli bir olayda uygulanmaması, buna karşılık benzer öteki olaylarda uygulanma alanı bulması gibi ters sonuçların doğmasına yol açacak nitelikte görüldüğü için öğretide eleştiri konusu yapılmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanım;

Anayasa Mahkemesinin 28. Kuruluş Yıldönümü Töreninin anlamıyla uyumlu olarak yapmaya çalıştığım ve olabildiğince kısa olmasına özen gösterdiğim tanıtıcı açıklamalarıma, önemli gördüğüm birkaç konuda izninizle kısa eklemeler yapmak istiyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası sadece hukuksal değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve siyasal içerikli bir temel yasadır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, baktığı işlerde Anayasanın sosyal, ekonomik ve siyasal içeriğini bütünüyle kavramak ve kararlarına yansıtmak durumundadır. Amaç, kuşkusuz, siyasal tercihlere karışmak değil, siyasetin de hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olarak ve hukuksal sınırlar içinde gerçekleşmesine Anayasa çerçevesinde katkıda bulunmaktır.

Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü kuralının gerçek anlamıyla yaşama geçirilmesinde ve bu ilkenin bir yaşam felsefesi olarak tüm toplum katmanlarınca benimsenmesinde, Anayasa Mahkemesi kadar, «Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu» inancına içtenlikle sahip yasama ve yürütme organlarına da önemli görevler, büyük sorumluluklar düşmektedir. Hukuk düzenimize, böylece, daha etkin, daha saygın, daha çağdaş bir görünüm kazandırılmış olacaktır.

Anayasa Mahkemesi, önde gelen görevinin, hatta varlık nedeninin temel hak ve özgürlüklerin korunması olduğuna inanmakta, bu inançla, temel hak ve özgürlükler listesini olabildiğince zenginleştirerek Türk Ulusunun, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi anlayışını bütün öğeleriyle özümsemesine çalışmaktadır.

Mahkememiz, çeşitli kararlarında, kamu hürriyetlerine Devletin müdahalesini sınırlamada «hukuk devleti» kavramından sürekli yararlanmıştır. Anayasa Mahkemesinin, «... Klasik demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp, güvence altına alındığı rejimlerdir. Kişinin sahip olduğu dokunulmaz, vazgeçilmez, devredilmez temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunan ve tümüyle kullanılmaz hale getiren kısıtlamalar, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle uyum içinde sayılamaz. Özgürlükçü olmak yanında, hukuk devleti olmak ve kişiyi ön planda tutmak da bu rejimin öğelerindendir. Şu halde getirilen sınırlamaların Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bu-

lan Cumhuriyetin temel niteliklerine de uygun olması gerekir. Bu anlayış içinde, özgürlüklerin yalnızca ne ölçüde kısıtlandığı değil, kısıtlamanın koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları hep demokratik toplum düzeni kavramı içerisinde değerlendirilmelidir. Özgürlükler ancak istisnai olarak ve demokratik toplum düzeninin sürekliliği için zorunlu olduğu ölçüde sınırlandırılabilirler.» diyerek «Demokratik hukuk devletinde, güdülen amaç ne olursa olsun, özgürlük kısıtlamalarının bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını ortadan kaldıracak düzeye vardırılmaması...» gerektiğini belirleyen kararını, Kuruluşunun 28. Yıldönümünde de örnek olarak yinelemekte yarar görmekteyim.

Anayasa Mahkemesi, yalnız temel hak ve özgürlükler ve hukuk devleti konularında değil, «Sosyal devlet» kavramı üzerinde de özenle durarak, sosyal devleti; «... insan hak ve özgürlüklerine saygılı, onları koruyup güçlendiren, bireyin huzur ve refahını sağlayarak güvenceye bağlayan, kişi ve toplum arasındaki dengeyi kuran, emek - anamal ilişkilerini sağlıklı bir biçimde düzenleyen, özel girişimin güvenlik ve kararlılık içinde çalışması, gelişmesi için sosyal, ekonomik ve mali tüm önlemleri alan, çalışanların insanca yaşamasının, güçsüzlerin güçlülere karşı korunmasının gereklerini yerine getiren, toplumsal dengeyi ve kamu düzenini özenle gözeterek her alanda adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu artırarak sürdürmeyi amaçlayan...» devlet olarak tanımlamıştır.

Zaman içinde; Anayasa'nın 56. maddesinde ifadesini bulan, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşaması hususunda sahip olduğu hakkın korunmasına yönelik kararlar da oluşturulmuştur. 3086 sayılı Kıyı Kanunu ve 3194 sayılı İmâr Kanunu nedeniyle bakılan davalar sonunda verilen kararlar, son yıllarda dünyada ve Ülkemizde çevre ile ilgili olarak yoğunlaştırılan olumlu çalışmalarla da uyum içinde bulunmaktadır.

Daha geniş bir açıdan bakıldığında, Anayasa Mahkemesinin, konuları değişik çok sayıda yeni kararları yanında, belli konularda evvelce oluşturduğu içtihatlarını da geliştirerek yinelediği görülmektedir.

Anayasaya aykırılığı nedeniyle iptali istenen yasama işlemlerinin yürürlüğünün durdurulmasına Anayasa Mahkemesi'nce karar verilip verilemeyeceği tartışmalı bir sorun olarak önemini sürdürmektedir. 1961 ve 1982 Anayasalarının bu konuda herhangi bir hüküm içermedikleri bilinen bir husustur. Önceki 44 ve şimdiki 2949 sayılı Kuruluş

Yasaları da bu alanı düzenlememişlerdir. Her ne kadar, itiraz yoluyla bakılan işlerde, Anayasa Mahkemesinin başvuru konusunda vereceği karara kadar davanın geri bırakılması bir tür yürütmeyi durdurma yöntemi sayılabilirse de; soyut norm denetimi yoluyla bakılan işlerde böyle bir yöntemin öngörülmemiş olması, Anayasa Koyucunun, iptal davalarına konu edilen yasama işlemlerinin yürürlüğünü durdurmak istemediği sonucunu çıkarmaya da elverişli bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesinin, önüne gelen işlerde, bu güne kadar yürütmeyi durdurma kararı vermemesinin temel dayanağı da budur. Öte yandan, Anayasaya göre, iptal kararlarının, Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkması, geriye yürümemesi, Anayasa Mahkemesinin, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilmesi, böylece Anayasa Koyucunun, kamu düzeni düşüncesiyle, Anayasaya aykırılığı saptanmış düzenlemeleri bile bir süre yürürlükte tutmak istemesi de bu yönden düşündürücüdür. Tersini savunanların görüşlerindeki haklılık payı da yadsınacak gibi değildir. Bu bakımdan Federal Almanya’da, Federal Anayasa Mahkemesine, kimi koşullarla yürütmenin durdurulmasına karar verebilme yetkisi tanıyan Federal Anayasa Mahkemesi Kanunu paralelinde, örneğin, ağır sakıncaların doğmasını önleme amacına ya da kamu yararı açısından çok önemli öteki nedenlere dayanılarak, özellikle ölüm cezalarına ilişkin konularda olduğu gibi, yasayı uygulamanın giderilmesi olanaksız sonuçlar doğurabileceği ve anayasaya uygunluk denetiminin anlamını bütünüyle yitirebileceği durumlarda «yürütmenin durdurulması» pratik bir çözüm alternatifi olarak değerlendirilebilir.

Sayın Cumhurbaşkanı;

Anayasa Mahkemesinin, ana hatlarıyla belirlemeye çalıştığım aslî işleviyle yakından ilgili yapısal birkaç sorundan da özet olarak söz edeceğim.

Anayasaya uygunluk denetimi yaparken Anayasayı yorumlayan: Devletin siyasal, sosyal ve hukuksal yapısına Anayasa doğrultusunda yön verme işlevini sürdürürken Anayasanın koruyuculuğu görevini üstlenen Anayasa Mahkemesinin, nicelik ve nitelik bakımından tam kapasiteyle çalışma olanağına sahip, seçkin kişilerden oluşması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu zorunluluğun gereğince karşılanabilmesi, Anayasa Mahkemesi Üyeliğinin çekiciliği kadar, çalışma düzeninin ve hizmet koşullarının uygunluğuna da bağlıdır.

11 asıl ve 4 yedek üye ile kurulan Mahkememiz, çalışmalarında, yedek üye durumundaki seçkin meslektaşlarımızdan maalesef yete-

rince yararlanamamaktadır. Yedek üyeliğin sürekliliği bu sakıncayı daha da artırmaktadır.

Aynı kaynaklardan, aynı koşullara bağlı olarak, aynı yöntemlerle seçilen ve aynı statüde bulunan Anayasa Mahkemesi Üyeleri arasında asıl ve yedek üye ayırımı yapılmasının hizmetle ilgili pratik bir yararı da yoktur. Tersine, 28 yıllık uygulamanın sürdürülmesinden vaz-çilmesi, eminim daha sağlıklı çalışmalar yapılmasını, daha nitelikli ve daha yararlı hizmetler üretilmesini sağlayacaktır. Bu nedenlerle, Anayasa değişikliği doğrultusundaki çalışmalar başlatıldığında, Avusturya dışında hiç bir Avrupa Anayasa Mahkemesinde örneği bulunmayan asıl ve yedek üye ayırımına son verilmesinin de düşünülmesi her halde yerinde bir girişim olacaktır.

Asıl Üyeler arasından dört yıl için seçilen, süresi bitince yeniden seçilemeye olasılığı da bulunan Anayasa Mahkemesi Başkanının değişmeye elverişli statüsü göz önünde tutulduğu ve üyelerin Anayasal konumlarıyla karşılaştırıldığı takdirde, ek gösterge ve yüksek hâkimlik tazminatı doğrultusundaki değişik uygulamaların savunulması güçleşmektedir.

Bu bakımdan, üyelere de Başkan düzeyinde ödeme yapılması, hem belirgin bir haksızlığı giderecek, hem de asıl ve sürekli hizmet ögesi durumundaki Anayasa Mahkemesi üyeliğinin çekiciliğini büyük ölçüde artıracaktır.

Bu arada, Anayasa Mahkemesinin vazgeçilmez alt yapısını oluşturan raportör hâkim arkadaşlarımızın durumlarına değinmeden geçemeyeceğim. Raportörlerimizin nitelikleri, yetenekleri ve çalışmaları; kuşkusuz kararların yerindeliği, etkinliği ve Mahkemenin saygınlığıyla da yakından ilgilidir. Üretkenlik ve başarı düzeyinin üstünlüğü; bu görevlere gerçekten nitelikli kişilerin getirilmesine hizmetin özendiriciliğine ve ileride gelinebilecek yüce görevlerin cazibesine bağlı bulunmaktadır. Bu bakımdan, özellikle Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay üyelikleri için yapılacak seçimlerde, raportörlük görevinin özellik ve öneminin, üstlenilen sorumlulukların derecesinin mutlak değerlendirilmesi gereken objektif ölçüler olarak ele alınması başlıca dileğimizdir.

Çok önem verdiğimiz ve özenle izlediğimiz bir olgu da, Yirminci Yüzyılın özellikle ikinci yarısında «uluslar-üstü hukuk» ve «uluslar-üstü hukuka bağlılık» anlayışındaki olumlu gelişmelerin anayasa yargısında yeni bir gelişmenin başlangıcını oluşturmakta olmasıdır. Ana-

yasaya uygunluk denetiminde, ulusal Anayasalar artık tek ölçü norm olmaktan çıkmaya, Anayasaya uygunluk anlayışı da «uluslar-üstü hukuka bağlılık» anlayışıyla bütünleşmeye başlamıştır. Böylece, temel hak ve özgürlüklerin korunmasında, bu değerlere standart nitelikler kazandırılmasında şimdiden çok önemli adımlar atıldığını, büyük mesafeler katedildiğini söylemekten kıvanç duymaktayım.

Avrupa Anayasa Mahkemeleri ve benzer görevleri üstlenen öteki denetim kurumları arasında temas ve deneyim değişimi sağlamaya, bağlayıcı nitelikte ya da tavsiye amaçlı herhangi bir karar alınmaksızın, bütünleşmiş bir adalet idealini gerçekleştirmeye, demokratikleşme sürecini kısaltma ve insan hak ve özgürlüklerini koruma yaklaşımlarını etkinleştirmeye yönelik çalışmalar yapan, bu amaçlarla üç yılda bir toplanan ve birincisi 17-20 Ekim 1972 tarihlerinde Yugoslavya'nın Dubrovnik kentinde yapılan Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı'nın Sekizincisi, bu yıl, 7-10 Mayıs tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilecektir. Avrupa anayasa yargısının amaçladığı bütünleşme çabaları içindeki etkili ve saygın yerine kararlı biçimde oturmuş bulunan Türk Anayasa Mahkemesinin evsahipliği yapacağı VIII. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı'na 8 kurucu, 18 konuk-gözlemci Mahkeme ve Kurum davet edilmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanı;

Sabırla dinlediğiniz konuşmamı bitirmeden önce, izninizle, Mahkememizin iş durumuyla ilgili kısa bir açıklama yapacağım. 1982 Anayasası'nın yürürlüğe girdiği tarihten bu yana Anayasa Mahkemesine toplam 237 dava açılmış, bunlardan 221'i karara bağlanmıştır. Elimizde, 8'i iptal davası, 8'i itiraz yoluyla yapılan başvurulara ilişkin toplam 16 iş bulunmaktadır. Karara bağlanmış 221 başvurunun 44'ü iptal ile sonuçlanmıştır.

Aynı süre içerisinde, siyasal partilerle ilgili 23 kapatma ve ihtar isteminden 22'si karara bağlanmış olup, son günlerde yapılan bir başvuru henüz sonuçlandırılmamıştır. Karara bağlanan siyasi parti işlemlerinden biri siyasi partinin kapatılmasına, 7'si siyasi partiye ihtarla bulunulmasına ilişkin olup, öteki başvurular reddedilmiştir.

Öte yandan, siyasi partilerin 1983 yılı kesinhesapları üzerindeki mali denetim de tamamlanmıştır. Bir bölümü sonuçlandırılan 1984, 1985, 1986, 1987 ve 1988 yılları kesinhesaplarıyla ilgili mali denetim işlemlerinin tamamlanması çalışmaları ise aralıksız sürdürülmektedir.

Konuşmamın bu kesiminde, geride kalan yıl içerisinde, Anayasa Mahkemesinin emekli yelerinden Sayın Salim Başol ile Sayın Ali Kemal Berkem'in ebediyete intikal ettiklerini ifade etmekten büyük znt duymaktayım. Mahkememize unutulmaz hizmetler veren çok değerli büyüklerimize Tanrı'dan Rahmet dileyerek, aziz anıları önünde saygıyla eğiliyorum.

Aynı dönemde, yaş sınırına ulaşmış bulunmaları nedeniyle emekliye ayrılan çok değerli yemiz Sayın Mehmet şerif Atalay ile çok değerli Başkanımız Sayın Mahmut C. Cuhruk'a, uzun yıllar özenle sergiledikleri çok başarılı, unutulmaz hizmetleri için teşekkürlerimi sunuyor, bundan sonraki onurlu yaşamlarında her ikisine de, tüm aile bireyleriyle birlikte, sağlık, esenlik ve mutluluk içinde çok uzun ömürler diliyorum.

Sayın Cumhurbşkanım;

Sözlerimi bitirirken, huzurlarınızla trenimizi onurlandırdığınız için Zatı Devletlerine ve yüksek msaadelerinizle değerli konuklarımız Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Sayın Başkanına, Sayın Başbakanına, Yüksek Yargı Organlarının Sayın Başkanlarına, Sayın Bakanlara, Yüksek Yargı Organlarının Sayın Başsavcılarına ve Sayın yelerine, teki Sayın meslektaşlarımıza ve trene katılan öbür Sayın Konuklarımıza en derin saygılarımı sunuyorum.